

“Üsküdarlı
bir Entelektüel”
CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı
bir Entelektüel"
CEMİL MERİÇ

Hazırlayan
Dücane Cündioğlu

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı bir Entelektüel"
CEMİL MERİÇ

Hazırlayan
Dücan Cündioğlu

Hazırlık ve Uygulama
ACD

Haziran 2008

ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ
www.uskudar.bel.tr

İhsaslar toz, zaman rüzgar.
Açların yüksek finflannda heykellesir hâtilalar.
Kölelerin yok ki ehram kurdurasın.
Senin türben, kelimeler.
Yuvarlanırken tınaklarını kağıda geçirmek istiyorsun, kağıda, yani ebediyete.
Her kitap bir vasiyetname.
Denize atılan bir şise her kitap.
Asırlar, kumsalda oynayan birer çocuk.
İçine gırlunu boşalttığı şiseyi belki açarlar, belki ağzalar.

1 Haziran 1966'da bu tediğin satırları kaleme atırken, Cemil Meriç, içine gırlunu boşalttığı o bilge şişelerinin, asırlar sonra değil, hemen birkaç yıl sonra, hem de binlerce, onbinlerce okuru tarafından açılacağını bilemeyeći hiç kuşkusuz.

Her kitap bir vasiyetname, her kitap denize atılan bir şise... Elinizde tuttuğunuz bu kitap da işte onlardan biri.

Kadirşinas Üsküdar'ın, Üsküdarlıların mütevazı çabalannın geleceğe taşınmasını arzu ettikleri bir iz... bir nişane... Üsküdarlı bir entelektüelin kendine has dünyası... bir Cemil Meriç kitabı...

Bu vesileyle, Cemil Meriç'i, vefatının 21. yıldönümünde rahmetle anıyoruz.

Mehmet ÇAKIR
Belediye Başkanı

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

Elinizde tuttuğunuz bu mütevazı eser, Cemil Meriç'in vefatının 21. yıldönümü münasebetiyle,
Üsküdar Belediyesinin gerçekleştirdiği Üsküdarlı Bir Entelektüel: Cemil Meriç başlıklı etkinlikler
dizisini kalıcı kılmak amacıyla hazırlandı. Bir hatıra gibi. Bir hediye gibi. Dikkat bunurulsun Lütfen,
bu kitap, asla bir gül gibi değil, sade bir gül yaprağı gibi tasarlandı.

Bir fikir adamı olarak Cemil Meriç'in iç dünyasını kavramak isteyenlerin, o dünyanın nişanlarını, en
az kitapları kadar fotoğraflarında bulmaktan hoşnut kalacaklarını sanıyoruz. Bazen bir bakış,
ve fakat bazen de kendi hâlinde sade bir duruş, arayıcı cewal, zekâlara ne çok şeyler söyleti.
Cewal, zekâlara, yani sevmeyi bilen, bilmeyi seven o ateşin zekâlara...

İki şirinin orijinal baskıları ile bilinmeyen iki yazısı da fotoğraflara eşlik ediyor, küçük sürprizlerle
birlikte...

Çok kısa bir zaman zarfında hazırlanan bu eserin, Sayın Mahmut Ali Meriç ile sayın Ümit Meriç'in
yardımları ve Üsküdar Belediye Başkanı sayın Mehmet Çakır'ın heyecanla verdikleri destek ve
katkılar olmasaydı, asla gün yüzüne çıkamayacağını belirtmemeye gerek var mı, biliyorım. Kendilerine
mükemmeliyim.

Bugün size bir gül yaprağı, yannaşa gül bahçeleri...

Düçane Cündioğlu

CEMİL MERİÇ

"Ülkedeki bir Entelektüel"

Bütün dudaklarda aynı rezil şikayet:
Bu memlekette yaşamamız!
Neden?
Efendilerimizi tedirgin eden bu toz bulutu,
bu lağım kokusu,
bu insan ve makina uğultusu mu?

Hayır!
Onlar Türkiye'nin insanından şikayetçi. İnsanından, yani kendilerinden.
Aynaya tahammüllerini yolda
Türkiye'yi yaşamamız bulanlar, Türkiye'yi yaşan(a)mazlaştıranlardır.

Cemil Meriç, 6 Haziran 1963

1954 Öncesi

"Üç yaşlarında bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1920

Üç yaşında

1921

Dört yaşında. Ablası Nadide'yle

CEMİL MERİÇ

"Üçkülerlik bir Entelektüel"

1927

10 yaşında. Ablası Nadide'nin ölen kızı Necdet'le.

1930

13 yaşında. Orta 1. sınıfta.

CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

1933

15 yaşında. Orta III. sınıfta.

1933

Reyhanlı'da sınıf arkadaşlarıyla.

"Üçkulaklı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1935

11. sınıf öğrencisi.

1936

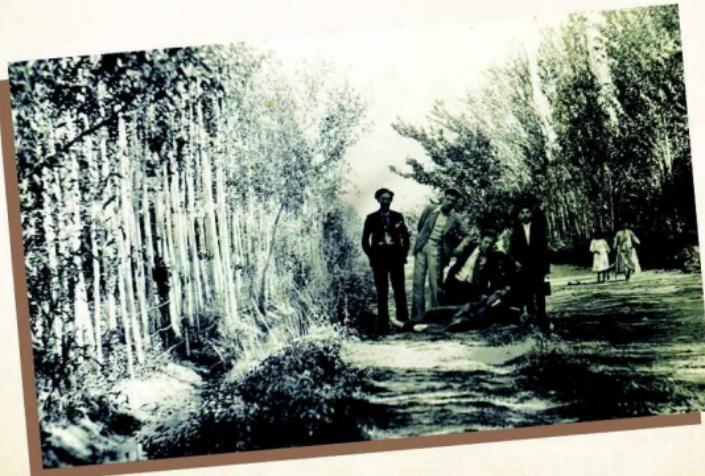

19 yaşında. Antakya Lisesi'nin girişinde.
Hocası Mesut Fani ve arkadaşlarıyla birlikte.

CEMİL MERİÇ

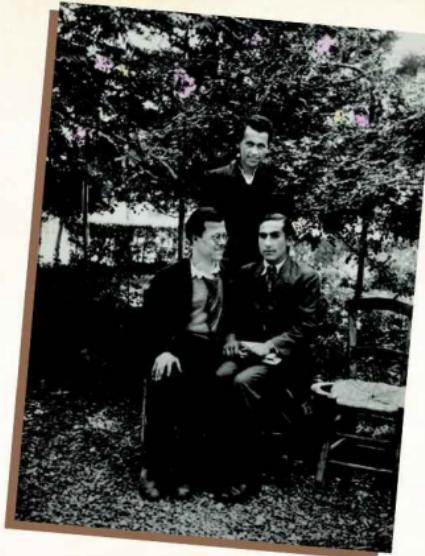
"Üçkularlı bir Entelektüel"

1936

Reyhaniye'de. (Cemil Meriç ortada)

1936

12. sınıfta

"Üçkularlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1937

Pertevniyal Lisesi 12. sınıf öğrencisi

15 Mayıs 1937

İskenderurunda. Hocası Mahmut Aliyle. (ortada)

CEMİL MERİÇ

1938

"Ükündarlı bir Entelektüel"

DÜŞEN BİR KADINA DAİR

Ürkük deşik bekçisi.
Ürkük adını ve nikahnameyi ve
yapmış olduğu hizmetini bilir.
Belli ki oğlubekleri arasında tütün kadın
Yapamayır hoyatı.
Acılı bir neman gibi.
Dediler ki o
Hırka giymeyin.
Sıcak bir çarşın bilmek için
Satır kadınlığı.
Sırası
Yılarda tütüp içen için
Sıkık sıkık, yühr sehr
Çakıcı meşhur rüyalar
Gecenin rüyalarının içi.
Gecenin rüyalarının içi.
Çanadı bir sehir gibi
Bütiden ekşilik.
Geçti yıldır gelenek
Geni'yi yıldırdı kendi işleri
Ve gecenin gelenek
Ona kırıcı bir şeher gibi
Sokakları tırmıklıyor,
Sırası sırası karbonuna yarışır
Kıskınlardan
Viki sodo içmedebilir.
O:
Bire bir sehir gibi döndü döndü enip
Bire bir sehir gibi bize dehşet.
Ve anık zehirli etti
Serhat müptelenimi istemem.
İpliği bir kırıcı gibi utanmaya dire
Yeme gümüşüne kimse başlaymaz,
Dün dünüzde özükük bükürler.
Tabutumuz erinden ağlamayacak
Cemil MERİÇ

DUŞMAN BAŞINA

Dostu dost bliñiz
Dumanı dumanı
Ve açıkta her zaman
Koşularını arına kadar.
Dostlar,
Çırıklarını ekremadan,
Boz kırıcı bozduk kurup oturabilirler,
Bize hazırlıklar gelir,
Mısrıtan gelir.
Olmasa dost ejansı ayıran
Hem dumanı başına
Akınçılığı

T. İŞ BAI
1941 KÜÇÜK TASAI İKRAMIYE

Keyfiyetler: 1. 4. Şubat 2.
3. Ülkenin en sevileni
Kumbara ve kumbara
en az 1. lirasede bulus
dağılıcılara
Geyiklerin adı düşmanın sevilen
ve hâkimîlerin sevileni
dâdeye geyiklerin sevileni
tarafından çok dolasıveren hanedanı
tarafından çok dolasıveren hanedanı

1 Adet 2000 Liralık
1 : 1000 "
3 : 500 "
4 : 500 "
8 : 200 "
35 : 100 "
60 : 50 "
300 : 20 "

AYUDA BIR ROMAN :
MAHALLELER VE BİZ

Türk Hava Kurumu'nda sekreterlik,
Belediye'de katiplik yaptığı günlerde.

"Üçkularlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1938

temizlenecek

22 gün Nahiye Müdürlüğü yaptığı Aktepe'de, eşraf ile.

1938

Aktepe Nahiye Müdürü iken.

CEMİL MERİÇ

"ÜçLOUDA bir Entelektüel"

1940

İstanbul Üniversitesi Yabancı Diller Yüksek Okulu'nda
burslu talebe

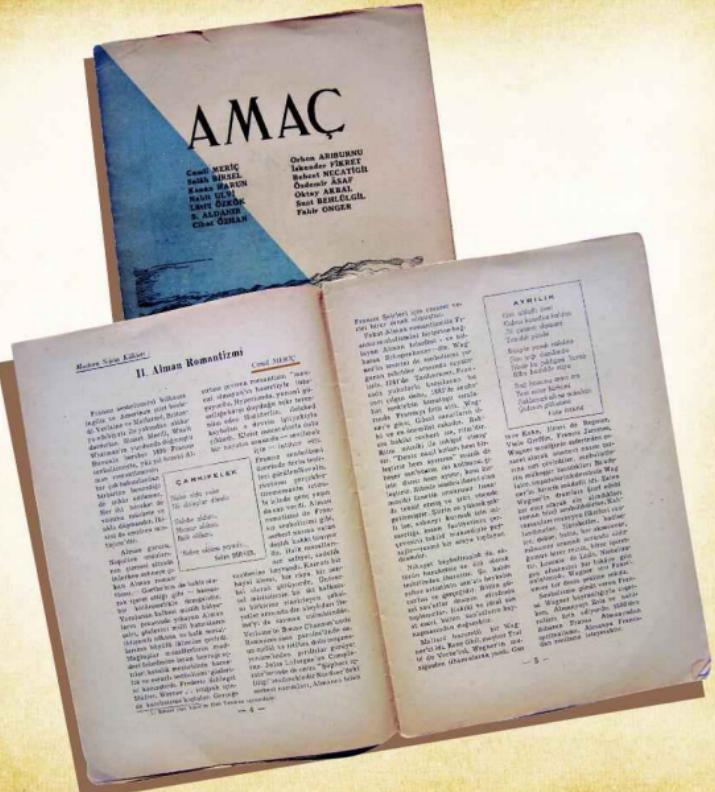
9 Mayıs 1942

Fevziye Menteşoğlu ile evlendikten 3 ay sonra.

CEMİL MERİÇ

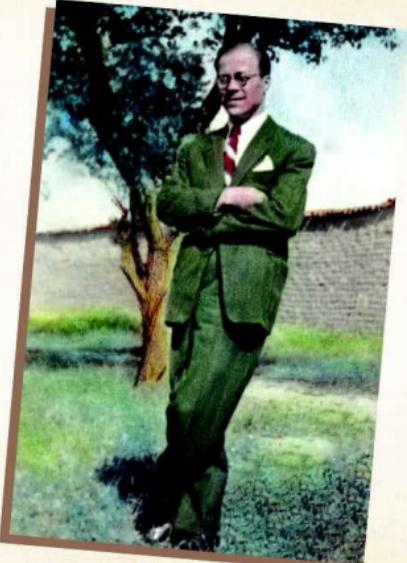
29 Nisan 1943

Elazığ Lisesinde.
Öğretmen arkadaşları ve talebeleriyle

"Üçkülerli bir Entelektüel"

15 Mayıs 1944

Elazığ Lisesinde stajyer Fransızca öğretmeni.

CEMİL MERİÇ

Büyük Demokratlar LENİN

SURBRÜNZ...

Kazille bol bol bol bol olsun
Kazille bol bol bol bol olsun
Unkarı yakalımları yakalımları
Kazille, felâ seyyanâ iş bâzı
Bol bol bol bol olsun bol bol olsun

Aramada seyyanâ iş bâzı bâzı
İşte böyle kavşatır, işte kavşatır, işte kavşatır,
Baz olur işin, düşâbbâz işin.
SÜRETTİR İŞTAK

...
V.V.

E.M.E.K

Güne gündeşen işit kâfîşen,
Nesneler işit kâfîşen,
Habûmâla işit kâfîşen,
Dâlikâla işit kâfîşen.
Kâygez dem.
Yâz dem.
Gîz kâz kâz kâz kâz kâz.
Gîz, işit arâbâz işit arâbâz
Sevdiri işit.
Ve işit, kâz olunucak hâzır hâzır,
Ve seni, cameri, parçâ ya işitler sen.
Ve onlarda, mîllâta dire, olunur.
Tâdüm gîzne erken.
Bey hîzdeş agreni oturur.
Ve işit,
Gîz edîller işit, işit oturur işit.
Çığla hâzır parçâ, mîllâta hâzır,
Bâkâhâzla hâzır. Nîzdeş hâzır.
Ve işit,
Kâygez kâygez hâzır, tâkâzim
Gîzgez sîrâz hâzır galâ galâ.
Yâzâbâz oturucak hâzır, lâzâbâz
Zırka tırz işit.
Ve işit,

Kâygez kâygez, hâzır oturucak,
Gîzgez sîrâz oturucak, sejîn.
Râmbarâz oturucak.
Hâyek apâlkerâz.
Vi işit, işit, işit.
Dâlikâz seyyanâ hâzır.
Târçâz sîrâz oturucak, oturucak,
Bâz bol bol bol bol olsun.
Vâz bol bol bol bol olsun.
Vâz bol bol bol bol olsun.
Vâz bol bol bol bol olsun.
Vâz bol bol bol bol olsun.

Tâzân tâzân der mukâzâ dâzân
Mukâzâ yar işit işit.
Jevâzân yar işit işit.
Lâzâbâz yar işit işit.
Bîz-i gîzgez de, ugâz.
Kâzâkâz, vi taçzâz sîrâz.
Bâz bol bol bol bol olsun.
Vâz bol bol bol bol olsun.
Obez mîzâz hâzır işit yâzâbâz.
Dâlikâz oturucak işit.
Vi sîrâz zâzâz.
Bâz bol, Bâz bol, Bâz bol.

L. VERHAEREN Çeviri - Cemil Meriç

İlk sayfada, dörtüncü sayfada dâzân.
İkinci sayfada, beşinci sayfada dâzân.
Üçüncü sayfada, altıncı sayfada dâzân.
Dördüncü sayfada, yedinci sayfada dâzân.
Beşinci sayfada, otuzuncu sayfada dâzân.
Altıncı sayfada, otuz ikinci sayfada dâzân.
Yedinci sayfada, otuz birinci sayfada dâzân.
Hizmetçi sayfada, otuz birinci sayfada dâzân.
İkinci sayfada, otuz birinci sayfada dâzân.
Üçüncü sayfada, otuz birinci sayfada dâzân.

Fazlı YAZICI

İstahâz, dâzânla, hâzırda dâzân.
Vi se, se, se, se, se, se, se, se, se, se, se.

Ezik garnâz.

Erâz hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

Hâzırda hâzırda, hâzırda, hâzırda, hâzırda.

CEMİL MERİÇ

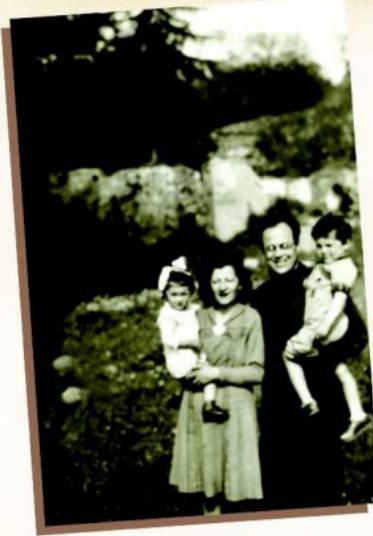
"Üsküdarlı bir Entelektüel"

1946

Kucağında Mahmut Ali'yle, Üsküdar Meydanında.

1947

Fethi Paşa Korucusunda, harabelerin yanında.
Fevziye Hanım'ın kucağında kızları Ümit,
Cemil Meriç'in kucağında oğulları Mahmut Ali.

"Üçkularlı bir Entelektüel"

1947

XX. Asır Mecmuasının duyuru toplantısında.

CEMİL MERİÇ

TAHT VE MIHRAP

CEMİL MERİÇ

Yazanın Aşırı Düşük Dostluğunu, 25.12.1947

... (Article content)

Son Şeriatçılar

Fikret Atı

... (Article content)

CEMİL MERİÇ

1947

XX. Asır Mecmuası'nın duyuru toplantısında.

"Üçkulaklı bir Entelektüel"

1947

Kızı Ümit'le

CEMİL MERİÇ

15 Temmuz 1950

Soldan sağa: Eşi Fevziye Hanım, Cemil Meriç ve Ablası Zehra Meriç
Oturanlar: Kızı Ümit, annesi Zeynep Hanım ve oğlu Mahmut Ali

CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

24 Mart 1954

Fethi Paşa Korusu, Nacak Sok. No: 14'de
Girişte sağdaki odada.

24 Mart 1954

Fethi Paşa Korusu, Nacak Sok. No: 14'deki evde

CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

1954

Yabancı Diller Yüksek Okulu ve İşık Lisesi Fransızca Öğretmeni.

1954 Sonrası

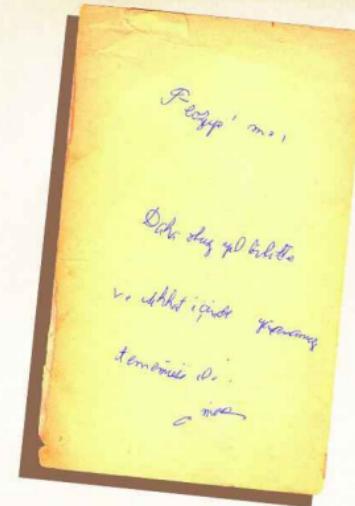
CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

لذة معرفة و منفعة جعلتني أكتب
Le groupe est une unité collective réelle, mais
partielle, directement observable et fondée sur des
attitudes collectives, continues et actives, ayant une
œuvre commune à accomplir, unité d'attitudes,
d'œuvres et de conduites, qui constitue un cadre
social structurable tendant vers un équilibre
particulier des formes de sociabilité.

« - « نهاد نیزی خیزی . ایزی
Marx : ایزی دوچرخه داریم و دشمن
این دوچرخه ایزی داشته باشیم .

Gözlerini kaybetmeden önce.

Fevziye' me.
Daha otuz yıl birlikte ve sıhhat içinde yaşamamız temennisi ile.

C. Meriç.
Gözlerini kaybettikten sonra.

"Üçkularlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1960

Soldan sağa: Kamil Önal, Cemil Meriç,
Hurşit Şehsuvaroğlu, Berke Vardar.

Ocak 1963

Göztepe'deki evin karşısındaki tarlada.
(Şimdi yerinde Göztepe 60. Yıl Parkı var.)

"Üçkularlı bir Entelektüel"

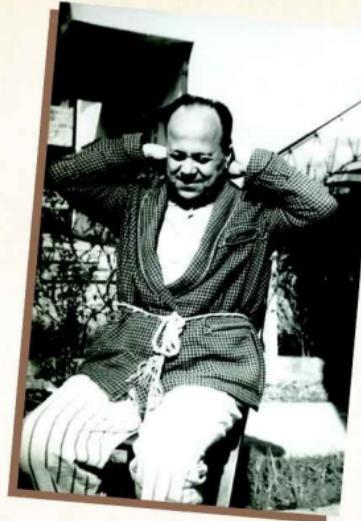
1963

Göztepe, Tütüncü Mehmet Efendi Caddesi 2/4 No'lu
evin bahçesinde Kızı Ümit ile
Alphonse Daudet'in "Le Petit Chose" adlı kitabını okuyorlar.

CEMİL MERİÇ

1963

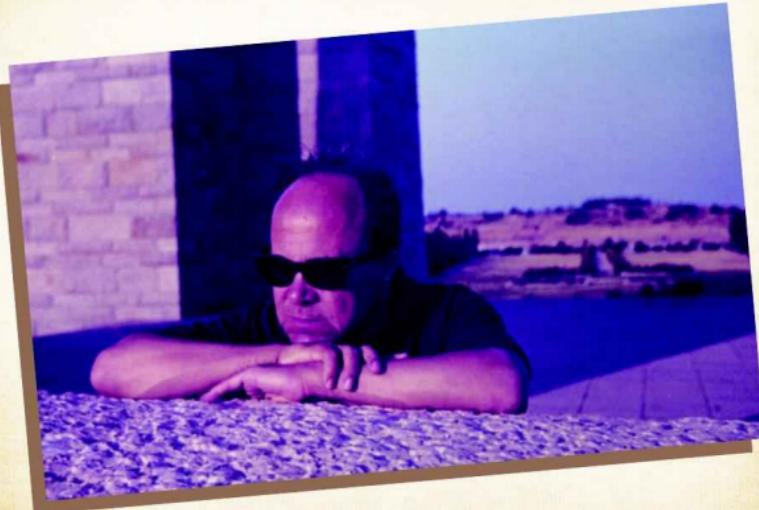

Göztepe'deki bahçe. Ümit Meriç'e
Fransızca öğrettiği günler.

"Üzgürdərli bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1970

Çanakkale Şehitler Abidesinde.

1974

Ahmet Kabaklıyla birlikte.
Ümit Merç'in ve Mahmut Ali Meriç'in doktoraya hazırlandığı günler.

CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

1974

Prof. Muharrem Ergin tarafından,
Türkiye Milli Kültür Vakfı'na "Umrandan Uygarlığa"
adlı eserine verilen Fikir Ödülü'nü alırken.

"Üçkularlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

20 Mayıs 1976

Tıp Tarihi Enstitüsü Perşembe Toplantıları. Cemil Meriç'in
karşısında oturan zat, Prof. Bedii Şehsuvaroğlu.

1976

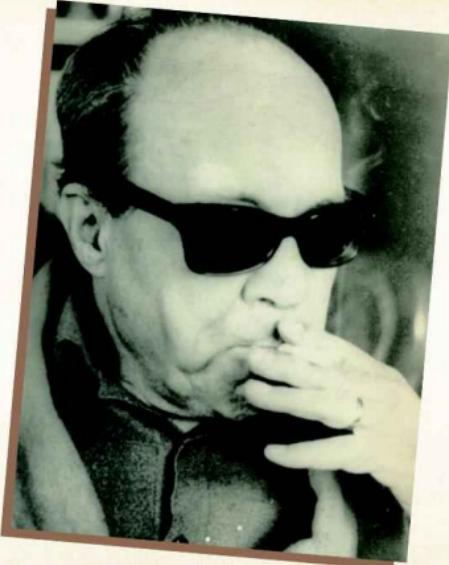

Sedat Yenigün'le bir çalışma sırasında

"Üçkularlı bir Entelektüel"

CEMİL MERİÇ

1977

Düşünürken.

1978

Kızı Ümit'le bir çalışma sırasında.

CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

1980

Caddebostan Plajında.

1982

Kayseri Sanatçılar Derneği'nin İnceleme Dalında
verdiği ödülü Mehmet Çınarlı'nın elinden alırken.

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

15 Haziran 1987

Vefatının ertesi günü. Masadakiler soldan sağa:
Alev Alatlı, Naciye Kocaharzem (Cemil Meriç'in baldızı),
Lamia Çataloğlu, Şadi Çarsancaklı, Dursun Hocaoglu,
İzzet Tanju ve evdeki yardımcı hanım.

16 Haziran 1987

Üsküdar Yeni Camii avlusunda.

CEMİL MERİÇ

"Üsküdarlı bir Entelektüel"

Üsküdar Yeni Camii avlusunda, musalla taşında.

SAAVEDRAYI TANIR MISINIZ?

Saavedra canım, hanı şu meşhur Saavedral
Hayır, hayır... sinema artisti değil. Öyle olsa bilmez miydiniz?

Bosna özmenin kendini, yüzünün kızarmasına hiç de sebep yok. Saavedra ne boksör, ne futbolcu, ne katil. Basılı kağıt bezirgalarının Tibetli kâhin dîye yutturdukları 'arsulusal' şöhretlerden olsa ihtimal bilgisizliğınızı解释する人々がいた。Anma bu Saavedra sadece şair. Edebiyat tarihçilerinin caffalı Lâkirdilâna bakanın siz. Brakın onlar, "Saavedra sanat ve fikir dünyasının yıldızlarındandır" dîye söyle尼 dursunlar. Hiç öyle muşkula suratlı yıldız mı olmuşu? Yıldız dedigin Holivudda olur. Holivudda hem bu yıldızların biraz itibar olsa, onlar da -sayın Bakan yanaklılarınız misali- kafamızı mesajlarla sisirmezler miydi?

Sonra kuzun bu Saavedra'yı tanıယaksınız da ne olacak? Böynüz göze mi eriyecek sankıl Yold Arkasından yüzlerce, binlerce, onbinlerce Saavedra daha sokın edecek, rahabını kaçacak; kırk yıllık dostlarınız sizinle selâmı sabahı kesecék: 'Ne ukalâ herif' dîye elinizden bucak bucak kaçacaklar. Artık ne poker masalarına uğrâyacaksınız, ne bilet gişelerine. Maazallah günün birinde sizi Bolşevik saymaları bile kabıl.

Brakın efendim Saavedra'yı, işiniz mi yok Allah aşkına? Saadet cehalettedir. İşte zavallı Adem babamız ömründe ömek. Şu nalet bilgi ağacının meyvasından ziftlenmeye kalkmasaydı, şimdi hepimiz cennette değil miydi?

hanın bana, mitolojin yalancı tanrılarından hiçbirini nüminlerini müdafâtlamakta cehalet kadar çömet davranamamıştır.

Hangi peygamberin ümmeti, cehaletinkî gibi milyarlarla ölçülebilir? Babiali kodanılların gergedanlaşan enselerinde onun şahane tuğrasını okumuyor musunuz? Çoçuk gazetecileriniz cehalet ordusunun şanlı şerefli birer başbuğu değil mi? Cehaletin sadakat madalyasına hak kazanmış az mı hocamız var? Ustamız, efendimiz, velînimiz cehalet. İhtiyaç dünya, kurulduğu gündenberi onun sömürgesi. Eski çağlannın birbir mabedinde birbir isimle tecelli eden o. Firavunlar onun kölesi, Nemrutlar onun emiri, tacıda onun nöbetçileri. Münkirlerinin kellelerinden kaleler, iskeletlerinden şehirler kurulan korkunç tann.

CEMİL MERİÇ

"Üçkularlı bir Entelektüel"

Sana dil uzatmak ne haddimiz?

Aman, aman! Boynu altında kalsın Saavedra'nın. Bilgi, Pandora'nın kutusundan daha netameli! Dünyaya bütün fenalıklar onurla girdi. İnsanlığı kana boyayan İhtilaller onun pişi. Koca Pascal, bize boşuna mı "aptallaşın" diyor? Şapıkların nanna yanmayı sakın, saadet cehalettedir.

Büyük bir profesör (hem de Avrupalı) milletlerarası ceza kongrelerinden birinde: "İnsan maymunun soysuzlaşmış, ahlaksızlaşmış bir törnuidür" diye barbar bağırdı.

Haklı yok mu? Nedir bu öğrenmek hevesi efendim? Soysuzlaşmamızın, tabii saffetimizi kaybetmemizin başka ne sebebi olabilir?

İncil, Beati Pauperis spiritul (Cennet budalaların, bilgisizlerin) demiyor mu? Oturun oturdığınız yerde.

Sezarların Romallarından ibret alın. Damarlarında dinyayı fetheden dihangirların kan dolanın o muhterem Romalların efendilerinden iki dileği vardı: ekmek ve sirk oyuncuları (Panem et circenses).

Yani bir lokma ekmek ile birkaç yudum kan!

Ne olgun, ne çelebi, ne tok gözülü millet! İnsan orada nazır olmalımiş. Bir de 1832'de ayaklanan Lyon'luların yediği naneye bakın, tutmuşlar bayraklarına: "Ya çalışarak yaşamak, ya doğuserek ölmek istiyoruz; ya ekmek, ya kurşun!" diye başlarından büyük Lâkurdular doğennişler. Doğennişler de ne olmuş sanki? Kibrıt suyu dökmuşler köklerine, oh olmuş. Muhakkak hepsi de Bolşevikti hizirlann.

Evet hakkınız var, sirk oyuncularından mahrumuz. Amma futbolda ne buyurulur? Sirk oyuncularından nesi eksik futbolun? Hem zavallı Romalların sinemaların da yoktu aylol. Bir yeyip, bin şükredelim halimize.

Saavedra mı? Uydurdum canım! Çocuk çocuğum var benim. Böyle şeyleri merak etmek haddime mi düşmüş, şaka olsun diye söyledim.

XX. Asır, sy. II, s. 1, 1 Mart 1953

**ÜSKÜDAR
BELEDİYESİ**